

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه مردم‌شناسی

پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: مردم‌شناسی

عنوان:

پیامدهای فرهنگی تجرد در دختران (فاصله سنی ۴۵ - ۳۵)

(مورد مطالعه: منطقه ۷ شهرداری تهران)

استاد راهنما:

دکتر جبار رحمانی

استاد مشاور:

دکتر عسگری نوری

پژوهشگر:

پوران‌دخت ایرانی‌پور

زمستان ۱۳۹۲

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه مردم‌شناسی
پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: مردم‌شناسی

عنوان:

پیامدهای فرهنگی تجرد در دختران (فاصله سنی ۴۵ - ۳۵)
(مورد مطالعه: منطقه ۷ شهرداری تهران)

استاد راهنما:

دکتر جبار رحمانی

استاد مشاور:

دکتر عسگری نوری

پژوهشگر:

پوران‌دخت ایرانی‌پور

زمستان ۱۳۹۲

تقدیم به:

سرچشمه‌های هستی‌ام که بعد از خدا هرچه دارم
از آنهاست و دریای محبتشان را جبرانی نیست،
به روح پدر بزرگوام که اسوه تلاش بود،
و مادر مهربانم که آموزگار محبت است،
و به تو ای آشنا که ورقی از این دفتر می‌گشایی.

قلم را آن زبان نبود که سر عشق گوید باز

ورای حد تقریر است شرح آرزومندی

تشکر و قدردانی

سپاس بیکران پروردگار یکتا را که هستی‌مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه‌چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

بسیار ارزشمند بود فرصت‌هایی که توانستم از محضر استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر جبار رحمانی که همواره دلسوزانه و با جدیت، راهنما و راهگشای من در اکمال و اتمام پایان‌نامه بوده است و جناب آقای دکتر عسگری نوری که مشاورت این پایان‌نامه را برعهده داشتند، بهره‌گیرم و از آنان صمیمانه تشکر می‌نمایم.

همچنین از دوست گرانمایه‌ام سرکار خانم دکتر ژاله توکلی والا که مرا صمیمانه و مشفقانه در تدوین این پایان‌نامه یاری نموده، کمال تشکر و قدردانی می‌نمایم. و از خداوند متعال توفیق روزافزون را برای کلیه بزرگواران خواستارم.

پوران‌دخت ایرانی‌پور

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب پوراندخت ایرانی پور دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نا پیوسته به شماره دانشجویی ۹۰۰۷۵۰۲۶۱ در رشته علوم اجتماعی گرایش مردم‌شناسی که در تاریخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۰ از پایان‌نامه خود تحت عنوان: پیامدهای فرهنگی تجرد در دختران (فاصله سنی ۴۵ - ۳۵) (مورد مطالعه: منطقه ۷ شهرداری تهران) با کسب نمره ۱۹ (نوزده تمام) و درجه عالی دفاع نموده‌ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

- ۱- این پایان‌نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان‌نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده‌ام.
- ۲- این پایان‌نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان‌نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: پوراندخت ایرانی پور

تاریخ و امضاء: ۱۳۹۲/۱۱/۲۰

بسمه تعالی

در تاریخ: ۱۳۹۲/۱۱/۲۰

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم پوراندخت ایرانی پور از پایان نامه خود
دفاع نموده و با نمره ۱۹ بحروف نوزده تمام و با درجه عالی مورد تصویب
قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی : تهران مرکزی	کد واحد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه : ۱۰۱۲۰۵۱۰۹۱۲۰۱۱
عنوان پایان نامه : پیامدهای فرهنگی مجرد در دختران (فاصله سنی ۴۵ - ۳۵) (مورد مطالعه: منطقه ۷ شهرداری تهران)		
نام و نام خانوادگی دانشجو : پوران دخت ایرانی پور	تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۹۱/۱۲/۲۰	تاریخ اتمام پایان نامه : ۱۳۹۲/۱۱/۲۰
شماره دانشجویی : ۹۰۰۷۵۰۲۶۱		
رشته تحصیلی : علوم اجتماعی - مردم شناسی		
استاد / استادان راهنما : آقای دکتر جبار رحمانی		
استاد / استادان مشاور: آقای دکتر عسگری نوری		
آدرس و شماره تلفن : تهران		
چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده): در سالهای اخیر در کشور ما پدیده ازدواج و همسرگزینی تغییرات زیادی کرده است. آمار نشان می دهد که میانگین سن ازدواج دختران در دهه های اخیر افزایش داشته است. بیشترین تاکید پژوهشگران در افزایش سن ازدواج عامل اقتصادی است، اما در این پژوهش قصد بر آن است به مدد تئوریهای تغییرات فرهنگی اینگلهارت و کارکردگرایی مالینوفسکی اثر تغییرات فرهنگی در مورد این پدیده اجتماعی بررسی شود. جامعه آماری دختران مجرد ۳۵-۴۵ سال و ساکن منطقه ۷ شهرداری تهران هستند و تکنیک به کار گرفته شده مشاهده مشارکتی و مصاحبه عمیق است. نتایج نشانگر آن هستند که نگرش جمعیت نمونه تحت تاثیر تحصیلات دانشگاهی و استقلال مالی به مقوله ازدواج به صورت سنتی با تصمیم گیری خانواده تغییر زیادی کرده است و آنها مداخله خانواده را از جمله موانع و مشکلات ازدواج دختران می دانند. در مجموع تغییر در برنامه ریزی های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بر تغییر نگرش های دختران موثر بوده است که یکی از نتایج آن افزایش سن ازدواج آنها است. واژگان کلیدی: مجرد دختران، تغییرات فرهنگی، تحولات ارزشی، تغییرات خانواده، پیامدها		

نظراستاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا :

مناسب نیست

عنوان پایان نامه کارشناسی ارشد: پیامدهای فرهنگی تجرد در دختران (فاصله سنی ۴۵-۳۵) (مورد مطالعه: منطقه ۷ شهرداری تهران)

نام خانوادگی دانشجو: ایرانی پور	نام: پوراندخت	تاریخ دفاع: ۱۳۹۲/۱۱/۲۰
گروه علمی:		
☐	رشته تحصیلی: گرایش:	علوم پزشکی
☒	رشته تحصیلی: علوم اجتماعی	علوم انسانی
☐	رشته تحصیلی: گرایش:	علوم پایه
☐	رشته تحصیلی: گرایش:	فنی و مهندسی
☐	رشته تحصیلی: گرایش:	کشاورزی
☐	رشته تحصیلی: گرایش:	هنر
نام خانوادگی استاد راهنما: رحمانی	نام: جبار	رتبه دانشگاهی: استادیار رشته تحصیلی: مردم‌شناسی
نام خانوادگی استاد مشاور (۱): عسگری	نام: نوری	رتبه دانشگاهی: استادیار رشته تحصیلی: علوم اجتماعی
نام خانوادگی استاد مشاور (۲):	نام:	رتبه دانشگاهی: رشته تحصیلی:
چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش‌های اجرا و نتایج به دست آمده): در سالهای اخیر در کشور ما پدیده ازدواج و همسرگزینی تغییرات زیادی کرده است. آمار نشان می‌دهد که میانگین سن ازدواج دختران در دهه‌های اخیر افزایش داشته است. بیشترین تاکید پژوهشگران در افزایش سن ازدواج عامل اقتصادی است، اما در این پژوهش قصد بر آن است به مدد تئوریهای تغییرات فرهنگی اینگلهارت و کارکردگرایی مالینوفسکی اثر تغییرات فرهنگی در مورد این پدیده اجتماعی بررسی شود. جامعه آماری دختران مجرد ۳۵-۴۵ سال و ساکن منطقه ۷ شهرداری تهران هستند و تکنیک به کار گرفته شده مشاهده مشارکتی و مصاحبه عمیق است. نتایج نشانگر آن هستند که نگرش جمعیت نمونه تحت تاثیر تحصیلات دانشگاهی و استقلال مالی به مقوله ازدواج به صورت سنتی با تصمیم‌گیری خانواده تغییر زیادی کرده است و آنها مداخله خانواده را از جمله موانع و مشکلات ازدواج دختران می‌دانند. در مجموع تغییر در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بر تغییر نگرش‌های دختران موثر بوده است که یکی از نتایج آن افزایش سن ازدواج آنها است. واژگان کلیدی: تجرد دختران، تغییرات فرهنگی، تحولات ارزشی، تغییرات خانواده، پیامدها		

چکیده

در سالهای اخیر در کشور ما پدیده ازدواج و همسرگزینی تغییرات زیادی کرده است. آمار نشان می‌دهد که میانگین سن ازدواج دختران در دهه‌های اخیر افزایش داشته است. بیشترین تاکید پژوهشگران در افزایش سن ازدواج عامل اقتصادی است، اما در این پژوهش قصد بر آن است به مدد تئوریهای تغییرات فرهنگی اینگلهارت و کارکردگرایی مالینوفسکی اثر تغییرات فرهنگی در مورد این پدیده اجتماعی بررسی شود. جامعه آماری دختران مجرد ۳۵-۴۵ سال و ساکن منطقه ۷ شهرداری تهران هستند و تکنیک به کار گرفته شده مشاهده مشارکتی و مصاحبه عمیق است. نتایج نشانگر آن هستند که نگرش جمعیت نمونه تحت تاثیر تحصیلات دانشگاهی و استقلال مالی به مقوله ازدواج به صورت سنتی با تصمیم‌گیری خانواده تغییر زیادی کرده است و آنها مداخله خانواده را از جمله موانع و مشکلات ازدواج دختران می‌دانند. در مجموع تغییر در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بر تغییر نگرش‌های دختران موثر بوده است که یکی از نتایج آن افزایش سن ازدواج آنها است.

واژگان کلیدی: مجرد دختران، تغییرات فرهنگی، تحولات ارزشی، تغییرات خانواده، پیامدها

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چکیده

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه

۴	۱-۱ بیان مساله
۷	۲-۱ اهداف تحقیق
۷	۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق
۸	۴-۱ سوالات تحقیق
۸	۵-۱ تعاریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های کلیدی
۸	۱-۵-۱ فرهنگ
۸	۲-۵-۱ خانواده
۹	۳-۵-۱ ازدواج
۹	۴-۵-۱ سن
۹	۵-۵-۱ سن ازدواج
۹	۶-۵-۱ تاخیر در سن ازدواج
۱۰	۷-۵-۱ ارزش
۱۰	۸-۵-۱ نگرش
۱۰	۹-۵-۱ سنت
۱۱	۱۰-۵-۱ تجرد قطعی

فصل دوم: مطالعات نظری

مقدمه

۱۳	۱-۲ پیشینه تجربی
۱۹	۲-۲ پیشینه و چارچوب نظری

۱۹	۱-۲-۲ نظریه ویلیام جی گود (مدرنیزاسیون)
۲۳	۲-۲-۲ نظریه مک دونالد و هیوول
۲۵	۳-۲-۲ نظریه نگوین
۲۶	۴-۲-۲ نظریه نوگرایی آنتونی گیدنز
۲۸	۵-۲-۲ نظریه کارکردگرایی برانیسلاو مالینوفسکی
۲۹	۱-۵-۲-۲ انواع نیازها
۲۹	(۱) نیازهای زیستی و بنیادین
۳۰	(۲) نیازهای اشتقاقی یا الزامات فرهنگی
۳۱	(۳) نیازهای انسجام بخش
۳۲	۲-۵-۲-۲ روش انسان‌شناختی مالینوفسکی
۳۴	۶-۲-۲ نظریه تغییرات فرهنگی رونالد اینگلهارت
۴۵	۷-۲-۲ مدل نظری پژوهش

فصل سوم: روش‌شناسایی تحقیق

مقدمه

۴۸	۱-۳ روش تحقیق
۴۹	۲-۳ تکنیک تحقیق
۵۱	۳-۳ قلمرو تحقیق و موارد مورد بررسی
۵۲	۴-۳ محدودیت‌ها

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

مقدمه

۵۴	۱-۴ موقعیت اجتماعی، فرهنگی و آموزشی زنان ایران در دهه‌های اخیر
۵۵	۱-۱-۴ پیشرفت آموزشی و تحصیلی

۲-۱-۴	بالا رفتن شاخص‌های بهداشت و سلامت	۵۶
۳-۱-۴	تغییرات در حوزه ازدواج و خانواده	۵۶
۴-۱-۴	فرهنگ	۵۷
۵-۱-۴	مشارکت سیاسی	۵۷
۶-۱-۴	رشد فردیت	۵۸
۲-۴	تاثیرات انقلاب اسلامی بر افزایش سطح آگاهی، خودباوری، تحصیلات و مشارکت	
۵۸	اجتماعی زنان	۵۸
۳-۴	روند ازدواج زنان در ایران	۵۹
۴-۴	توصیف و تحلیل داده‌های پژوهش	۶۲
۱-۴-۴	مرحله‌بندی فرایند شکل‌گیری مجرد دختران	۶۳
۲-۴-۴	دیدگاه پاسخگویان به مقوله ازدواج	۶۸
۳-۴-۴	عوامل تاخیر سن ازدواج دختران	۶۹
۱-۳-۴-۴	عوامل اقتصادی	۶۹
۲-۳-۴-۴	عوامل فرهنگی	۷۰
۳-۳-۴-۴	عوامل اجتماعی	۷۳
۴-۳-۴-۴	عوامل روانشناختی	۷۵
۴-۴-۴	پیامدهای تاخیر در سن ازدواج	۸۵
۵-۴-۴	معیارها و انتظارات دختران	۹۲
۶-۴-۴	ارتباط با دوستان و خویشاوندان	۹۴
۷-۴-۴	گریزه جنسی و رابطه آزاد با جنس مخالف	۹۵
۸-۴-۴	نگرش و ارزش‌های دختران به مقوله ازدواج	۱۰۰
۹-۴-۴	تدابیر جامعه و خانواده به ایجاد انگیزه ازدواج در دختران	۱۰۵
۱۰-۴-۴	نتایج بدست آمده از گفتگو با مصاحبه‌شوندگان در خصوص مقوله تاخیر سن ازدواج	۱۰۵

فصل پنجم: نتیجه گیری

مقدمه

نتیجه گیری ۱۱۷

فهرست منابع و ماخذ ۱۲۱

چکیده انگلیسی ۱۲۶

ضمائم ۱۲۹

فصل اول
کلیات تحقیق

مقدمه

فرایند تشکیل خانواده و ازدواج به عنوان یکی از مراحل اساسی زندگی افراد در جامعه و تاثیرگذار بر روی سایر فرآیندها و پدیده‌های جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مورد علاقه و توجه محققین رشته‌های مختلف علوم اجتماعی است. جمعیت‌شناسان ازدواج را به عنوان یکی از وقایع حیاتی و پدیده‌های تاثیرگذار بر روی سه فرآیند مهم جمعیتی یعنی باروری، مرگ و میر و مهاجرت مورد مطالعه قرار می‌دهند. از دیدگاه مردم‌شناختی نیز مطالعه ازدواج هم به عنوان یک رسم و هم به عنوان یک نهاد اجتماعی و تاثیر آن در پیوندهای گروهی و اجتماعی اهمیت بسزایی دارد (ناستی زائی، ۱۳۸۵: ۹۲).

همچنین ازدواج یک پدیده جهانی است که در تمام جوامع و تقریباً همیشه در طول تاریخ وجود داشته است و به یک مجموعه نیازهای اساسی انسان پاسخ می‌دهد. بقای نسل و پرورش فرزندان، تحقق آرزوی دیرین کودکی برای پدر و مادر بودن، دستیابی به عالی‌ترین سطح دوستی و صمیمیت در دوران جوانی و بزرگسالی و تقسیم کار و همکاری و همراهی در طول زندگی در شمار اساسی‌ترین کارکردهای خانواده است. دین مبین اسلام نیز بر اهمیت ازدواج تاکید فراوان نموده و ارضای غرایز جنسی را در حد نیاز واقعی نه تنها نفی نکرده، بلکه تشویق نیز نموده است (همان).

ازدواج فقط نیاز جوانان نیست بلکه نیاز جامعه نیز هست. یک جامعه برای حفظ امنیت و سلامت خود باید سنت ازدواج را برقرار سازد تا اهداف جامعه به طور مشروع تحقق یابد. تحقیقات نشان داده است در جامعه‌ای که تعداد افراد مجرد زیاد باشد با مشکلات فرهنگی و اخلاقی بسیاری روبرو می‌شود (همان، ۹۳).

برای ازدواج در جوامع گوناگون، اهداف و انگیزه‌های متعددی مطرح است که به طور عمده می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: میل به داشتن فرزند، تامین نیازهای اقتصادی و جنسی. البته نیازهای مذکور در دوره‌های مختلف متغیر است اما بیشترین اثر ازدواج بر عوامل اقتصادی و اجتماعی و اخلاقی جامعه به ویژه در کشورهای اسلامی است. امروزه در ایران ماهیت و اشکال ازدواج و پیامدهای اجتماعی آن در خانواده و جامعه، و به طور کلی الگوی همسرگزینی و نظام خانواده، ازدواج‌های ناموفق و طلاق‌های زودهنگام و بالا رفتن انتظارات مادی و نامادی افراد از زندگی مشترک و تغییر در نگرش افراد عملاً ازدواج را دچار مشکلات جدی کرده است، از جمله افزایش سن ازدواج جوانان را می‌توان جزء یکی از این مشکلات دانست (افروز، ۱۳۸۰: ۱۲، به نقل از قلی‌پور فردمیرزانلو، ۱۳۹۱: ۳).

در این تحقیق سعی بر آن است پیامدهای -افزایش سن ازدواج دختران- با در نظر گرفتن عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر آن مورد بررسی قرار گیرد. تحولات جمعیتی جامعه ایرانی و تاخیر در سن ازدواج سبب شده بخشی از دختران امکان ازدواج نداشته باشند، در نتیجه آنها مجبورند دورانی طولانی یا گاه تا آخر عمر مجرد بودن را انتخاب کنند. این مساله زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی خاصی داشته و پیامدهایی را نیز برای آنها دارد. در این تحقیق به دنبال تجربه مجرد دختران و دلالت‌های فرهنگی و اجتماعی آن هستیم.

۱-۱ بیان مساله

ازدواج و تشکیل خانواده از قدیمی‌ترین نهادهای زندگی بشر است که از دیرباز مورد توجه متفکرین علوم اجتماعی، علوم اخلاقی و علمای مذهبی قرار گرفته است. در جامعه ما به دلیل اهمیت روابط شرعی نزد مردم، نزد خانواده‌ها و جامعه ازدواج دارای اهمیت زیادی است. ایران همچون سایر کشورهای جهان سوم در مرحله گذار سنت به مدرنیته است که تغییرات اجتماعی وسیعی را در همه پدیده‌های اجتماعی از جمله در ازدواج و همسرگزینی ایجاد تجربه می‌کند، تغییراتی که موجب شده است تا مردان و زنان نگرش نوینی از پیوند زناشویی و ازدواج داشته باشند و آن را نه فقط به عنوان یک رابطه جنسی و تولید فرزند بلکه برای بوجود آوردن یک زندگی کمال‌گرا، توأم با عشق و همدلی و همدمی بدانند. تغییرات اجتماعی جدید باعث بالا رفتن سطح آگاهی‌های اجتماعی، سواد عمومی و تحصیلات شده است و به موازات آن سطح توقعات و انتظارات مردان و زنان بیشتر از گذشته شده است. باید این نکته را نیز در نظر گرفت که در دنیای مدرن امروزی به دلیل بهره‌مندی‌های متفاوت از سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی افراد، تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی لایه‌های مختلف اجتماعی نیز بیشتر شده است و همین موجب دشواری همسرگزینی و ازدواج شده است (به نقل از بحیرایی، ۱۳۹۰: ۴).

علاوه بر اینها با پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، تغییرات دیگری در جامعه بوجود آمد که بخشی از این تغییرات ناشی از روند اسلامی کردن در فردای انقلاب بود؛ بخشی دیگر به علت مساعد بودن زمینه اجتماعی (حاکمیت فضای اسلامی و تفکیک زنان از مردان در محیط‌های تحصیلی) برای افزایش کسب نقش‌های اجتماعی زنان در جامعه و گرایش آنها به تحصیلات بالاتر و احراز صلاحیتهایی همانند مردان در بدست گرفتن مشاغل خارج از منزل است. این همه باعث شد تا

همسرگزینی از شکل سنتی خود خارج شد و با مسائل دیگری که در نوع خود در کشور ما تازگی داشته است مواجه شد (همان).

برای تشویق جوانان به ازدواج، برنامه ریزی در این خصوص از سال ۱۳۸۷ در اولویت سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف فرهنگی و اجتماعی قرار گرفت. مدیر سازمان ملی جوانان اصفهان (۱۳۸۸) اعلام کرد: در مقطع سنی ۱۵ تا ۳۰ سال در میان دختران و مقطع سنی ۲۰ تا ۳۵ سال در میان پسران نزدیک به ۹۰۰ هزار جوان مجرد در اصفهان وجود دارد. وی اضافه کرد برای ازدواج جوانان مجرد هشت سال زمان لازم است این در حالی است که سالانه ۲۰۰ هزار جوان به جامعه مجردان اصفهان افزوده می‌شود. در حال حاضر ۴۳ هزار نفر از دختران مجرد در مقطع سنی بیش از ۳۵ سال قرار دارند که در صورت بی‌توجهی به وضعیت آنان در آینده نزدیک فشار اجتماعی زیادی به جامعه وارد می‌شود (به نقل از بحیرائی، ۱۳۹۰: ۶).

با توجه به ساختار فرهنگی و اجتماعی سنتی جامعه ایران افزایش سن ازدواج مشکلات و پیامدهایی را برای فرد و جامعه به دنبال دارد که می‌تواند هزینه‌های زیادی به دوش جامعه تحمیل کند از جمله این مشکلات براساس مطالعات میدانی اولیه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

تنوع طلبی در بین جوانان، رواج روابط خارج از عرف جامعه اسلامی، کاهش ارتباطات اجتماعی، افزایش افسردگی، افزایش تشکیل گروه‌های نابہجار، اختلالات جنسی و نظایر اینها. آمار در دهه‌های ۶۰، ۷۰ و ۸۰ نشان می‌دهد که میانگین سن ازدواج دختران با تحول زیادی رو به رو شده است و بر این اساس سن ازدواج دختران بین سالهای (۱۳۹۰ - ۱۳۶۰) افزایش داشته است. افزایش سن ازدواج در یکی دو دهه اخیر شتاب بیشتری نیز داشته است. آخرین داده‌های مرکز آمار ایران، سن ازدواج پسرها را حدود ۲۹ سال و دخترها را حدود ۲۵ سال نشان می‌دهد. (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۰).

بررسی آمارهای مرکز آمار ایران حاکی از این است که میزان دختران هرگز ازدواج نکرده دارای تحصیلات متوسطه از ۲۶ درصد در سال ۷۵ به ۴۲ درصد در سال ۸۵ رسیده است. نگاهی به این آمار نشان می‌دهد که بالا رفتن سطح تحصیلات باعث تجرد در زنان کشور شده است و موجب شده تا دختران کمتر به ازدواج تن دهند (همان).

با توجه به مشکلات مذکور درباره تاخیر سن ازدواج جوانان و اهمیت موضوع برای جامعه قصد بر آن است تا در این پژوهش اثر تغییرات فرهنگی و اجتماعی رخ داده را در مورد این پدیده اجتماعی مورد بررسی قرار دهیم.

۱-۲ اهداف تحقیق

شناخت پیامدهای فرهنگی تجرد در دختران (فاصله سنی ۴۵-۳۵)

تقسیم‌بندی اهداف به صورت زیر است:

- شناخت پیامدهای فرهنگی (ارزشها، نگرشها) موثر بر افزایش سن ازدواج
- شناخت پیامدهای اجتماعی (روابط اجتماعی، هویت اجتماعی) موثر بر افزایش سن ازدواج

۱-۳ اهمیت موضوع تحقیق

ازدواج راهی است که از طریق آن نیازهای عاطفی و غرایز جنسی افراد به صورت مشروع برآورده می‌شود. از طریق انجام ازدواج‌های مناسب نسل فردا با ارزش‌ها و اخلاقیات و آداب و رسوم جامعه آشنا می‌گردد و میراث فرهنگی جامعه به خوبی به نسل بعد از خود می‌سپارد. با مطالعات انجام شده درخصوص موضوع مورد بررسی مشاهده شد که بیشترین تاکید پژوهشگران در افزایش سن ازدواج عوامل اقتصادی است. ضمن پذیرش نتایج پژوهشگران پیشین با